

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Révész Bálint meghalt!

Ha a magyar protestáns világ egy ugyanazon pillanatban értesülne arról a véghetetlen szomorú hírről, a mit most e sorokban közlünk, hogy **Révész Bálint** meghalt: bizonyára oly nagyot dobbanna e nagy élő test lelke, a minőt tán, a mióta édes hazánknak az evangéliom alapjára épített Siona, a magyar protestáns egyház áll, soha, soha, vagy nagyon régen nem dobbanhatott.

Szemünk tele van könnyekkel s a fájdalom megakasztja gondolataink folyamát, elzárja szánk szózatát.

Meghalt a nemes, meghalt az igaz, meghalt az, a ki hű volt mind a halálig, s bátor mind a diadalomig.

Életének utolsó éve a testi elfáradás nehéz éve valának. Az a fenszárnyaló lélek oly sokszor felszárnyalt még életének utolsó idejében is, de a gyarló test földhöz kötötte benne az embert, s oly sokszor hallottuk ajkairól Illyés prófétának ama lemondó szavait: *„Elég immár az én életem; most, óh Uram, vedd el az én lelkemet!”* 1 Kir. XIX. 4.

És az Ur meghallgatá az ő hű szolgájának kérését, s megelégette gyöngeségeit, folyó októberhó 8-án d. u. fél 3 órakor magához szólítván, a vitézkedő egyházból a győzedelmeskedő egyház megváltottai közé emelvén őt, a mi nagy dicsőségünket, a mi igaz dicsekedésünket.

És mi hátra maradtunk sírva és keservesen zokogva.

Ki tudna még ma, a fölzaklattatás e nehéz órájában, ki tudna ma róla nekrológot írni?! Ki tudná ma még méltatni benne a nagy szónokot, a páratlan szép imádkozót, a lelkészt, a püspököt, a hű férjet és a kitűnő jó barátot?! Miért beszélénk ma még szeretetéről, mely olyan volt ő nála, mint a madárnál a szárny, mint a hajónál a vitorla, — vitte egyenesen a mennyország felé?! Miért beszélénk ma még hitéről, mely rendületlen volt, mint a szikla?! Miért beszélénk ma még reményéről, mely mindig a jónak, a nemesnek diadalára tekintett?! Lesz még erre időnk, nagyon sokáig emlékezetünkben fog ő még állani!

Ma még csak sírjunk és zokogjunk keservesen, s lássunk a könnyek özönén át megnyilatkozott eget, mint áll a mi elköltözöttünk, Jézusának társaságában az Istennek jobbjára felől.

Idvezült halottunk, nagy püspökünk, vezérünk, atyánk és testvérünk, nézz le reánk fénylakodból szerető tekinteteddel, s nézd, mily igaz, mily Istentől megszentelt az az érzélem, melylyel kezeinket utánad terjesztve rebejjük gyászunk és bánatunk sötétéből: Isten veled, nagy halottunk Isten veled!

Debreczen, 1891. október 8.

Csiky Lajos.

Előfizetési felhívás
a
DEBRECZENI
PROTESTÁNS LAP
folyó 1891. évi

október, november és december hónapi, vagyis ez évi
utolsó évnegyedi folyamára, valamint

a f. év december 5-én kezdődő zsinat
ideje alatt szerkesztendő

„Zsinati Értesítő“-re.

Lapunk előfizetési ára egész évre 5 frt, félévre 2
frt 50, egy negyedévre 1 frt 25 kr.

Kérjük főként hátrálékos lapjاراتóinkat, hogy
tartozásaikat mielőbb egyenlítsék ki lapunk kiadó hí-
vatalánál. A közelgő zsinat sokszorosan igénybe veszi
idönket, erőnket. Kérjük tehát az anyagi támogatást.

A zsinat ideje alatt, az ott tárgyalandó ügyekkel
teljesen ismerős egyházi férfú, a zsinat egyik rendes
tagja fog lapunk rendes tudósítójaként szerepelni. A
zsinat kül- és beltörténetét, lefolyását részletesen is-
mertető tudósítást

„Zsinati Értesítő“

cím alatt külön mellékletként fogjuk lapunk mellett
kiadni.

Ez „Értesítő“ árát **külön 1 frtra** tesszük, s ezen
összegért kötelezzük magunkat, hogy a zsinat minden
főbb mozzanatáról, *akár bevégeződjék e zsinat a folyó
évben, akár átmenjen a jövő évre is*, hű és részletes tu-
dósítást hozunk.

Természetes dolog, hogy ezen vállalatunk csak
úgy létesülhet, ha az 1 frtot minden előfizetőnk befi-
zeti. Kérjük ennek figyelembe vételét, s ez összegnek
az előfizetési rendes pénzhez való csatolását, vagy a
kik már az egész évi előfizetést beküldötték, az 1
frtnak utólag is beküldését.

Debreczen, 1891. október 9

Csiky Lajos,

felelős szerkesztő és laptulajdonos.

**A zsinati törvényjavaslatok egyházmegyéink
s tiszántúli egyházkerületünk előtt.**

(Folytatás.)

IX. Az egyházi adóról szóló §-okhoz több egyház-
megye alapos módosítást javasol, de a melyek nem any-
nyira a lényegét, mint a szerkezet szabatoságát illetik.

Alsó-szabolcsi, debreczeni, felső-szabolcsi, szatmári egy-
házmegyék. Nagyfentosságú a heves-nagykuusági egyház-
megyének javaslata, mely is az, hogy a rendes egyházi
adót viseljék a hívek egyenlően, tekintet nélkül vagyoni
állapotukra; az egyház rendkívüli költségeire (építkezés,
ingó s ingatlan vagyonszerzés) és iskolák fentartására
szükséges adót pedig fizesse minden az egyházközségben
lakó egyháztagnak azon község területén élvezett jövedelme
után reá rótt egyenes államadójának arányában; ha pedig
valakinek csak birtoka vagy üzlete van az egyházközség
területén vagy határában, de nem lakik ott, az ott fizetett
államadójának 25%-a után rovassék meg rendkívüli egyházi
adóval. Ezen elv alapján kívánja a § ok megváltoztatását.

X. Az egyházi közalapról szóló részt illető módosítá-
sok közül legfontosabb és leglényegesebb, hogy több egy-
házm. a közalaphoz járulás kötelezettség teljesítését egy-
házi adó alakjában óhajtja eszközölni. Az egyházak évi
járuléka az elmúlt 10 évben történt kivetések középátlama
szerint 10 évre állandóan állapíttassék meg; megenged-
tetvén, hogy az évi járadékot törzsvagyonuk érintése nél-
kül közös keresményökből is befizethessék. Beregi. Minden
egyház, lélekszámának megfelelő 5 kros adóösszeget tar-
tozik a közalap pénztárába fizetni. N.-bányai. Kivetést
minden egyház maga határozza meg. Debreczeni. Az 5 kr
helyett 4 kr legyen. Heves.

Sőt a nevezett egyházmegye azt is indítványozza,
hogy minden egyházmegye évi járulékából 5% hagyassék
vissza a végre, hogy abból az egyházmegyét általánosan
érdeklő egyházi cél, nevezetesen a szórványok lelki gon-
dozására körlelkézségek állíthatók legyenek.

A békés-bánáti egyházm. javaslata érdemileg egyező
a nevezett egyházmegyék véleményével.

XI. Az egyházi közigazgatási szervezetről szóló 6-ik
részhez, — a mely egyházmegyék azt elfogadták, — igen
csekély módosítás terjesztett be.

XII. Ugy a közigazgatási, mint a fegyelmi bíróságok-
nál egyes elnökség legyen. A kettős e. elnökség fentartását
továbbra is kívánják a debreczeni, nagy-bányai, nagy-sza-
lontai, ez utóbbi úgy, hogy a tárgyalásnál és az ítélet-
vagy határozathozatalnál a hívatalára idősb elnöktárs mű-
ködjék tényleg mint elnök.

XIII. Az egyházi törvénykezés szervezetéhez a nagy-
bányai, szatmári, nagy-szalontai, bihari, felső-szabolcsi, he-
ves-nagykuusági egyházmegyék szólnak részletesebben;
a békés-bánáti egyházmegye erre vonatkozólag is ugyan-
azon nézetét fejezi ki, mint a közigazgatási bíróság szer-
vezetére. A megjegyzések nem annyira lényegbe vágók,
mint a szerkezetre s a kifejezések szabatoságára vonatkoz-
nak. A mint már érintettük, több egyházm. a kettős el-
nökséget, tehát az eddigi gyakorlatot óhajtja fentartani
ezen a téren is. A perújításra meghatározott 90 nap he-

lyett (401. §.) egy évet, a felfüggesztés ellen beadható panaszra határozott 24 óra helyett 3 napot kíván a bihari egyházmegye.

A beregi egyházmegye egy egészen új tervezetet készített az egyházi törvénykezés szervezetére, alapul vevén arra nézve a javaslat 6-ik részét, mely az egyházi közigazgatási bíróság szervezetét foglalja magában és azt alakította át.

XIV. A köznevelési s közoktatási szervezethez a máramaros-ugocsai, alsó-szabolcsi, heves-nagykunsági, szatmári, felső-szabolcsi, bihari, beregi egyházmegyék szótoltak. A kívánt módosítások itt is nem oly lényegesek, kivéve azt, hogy egyik egyházm. a német és görög nyelvet csak az önként vállalkozóknak kívánja a gymnasiumban taníttatni. — Az egészségtan mint önálló tantárgy vétessek fel a népiskolákban is, és így tovább. (Heves, Szatmár, Bihar, Felső-Szabolcs).

* * *

A fentebbiekben közölt XIV. főpont az egyházker. közgyűlés által pontról-pontra tanácskozás alá vétetvén, a közgyűlés a következő megállapodásokra jutott.

Az egyházkerületi közgyűlés többsége (39/30 ellenében) az egyházi közigazgatási bíróság szervezetét nem fogadja el és a javaslatot mellőzi; majd egy indítvány terjesztetett be, hogy t. i. azon ügyek, melyek a tervezet szerint az egyházi közigazgatási bíróságok hatáskörébe tartoznak, ne az egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlések jogkörébe utaltassanak, hanem az egyházi bíróságok által intéztessenek el azok, mely indítványt a többség (37/32 ellenében) elfogadván: az egyházi törvénykezéssel szőlő részt annak fölvetelével kívánja módosítani s kiegészíteni az egyházkerület.

A szavazatok adását szabályozó 28. §. 11. pontja a többség által (37/29 ellenében) elfogadtatott.

Konventi tagok az egyházkerületi gyűlések által választassanak: 36 szavazattal 28 ellenében szintén elfogadtatott.

Az árvákról és a munkaképtelen szegényekről való gondoskodást úgy, a mint az a javaslatban foglaltatik, elfogadta az egyházkerületi közgyűlés.

Az esperes és az egyházmegyei gondnok a hivatalos esküt mindig az egyházmegyei közgyűlésen tegyék le, a javaslatban foglalt ezen újítást szintén elfogadta az egyházkerület.

Az ünnepkövetég rendezésére vonatkozó 122. §-t eredeti szerkezetében meghagyni véleményezi az egyházkerület.

A lelkészek magánéletére vonatkozó §-ok szerkezetére ajánlott módosítást, és hogy az azokban foglalt újítások és rendelkezések a tanároknak, énekvezéreknak s tanítóknak is alkalmaztassanak és kiterjesztessenek: elfogadásra ajánlja az egyházker. közgyűlés.

A meghívás útján való választáshoz az esetben kíván hozzá járulni az egyházker. közgyűlés, ha csak egy a jelölt, mihielyt több jelölt van, pályázat útján eszközözendő a választás.

A segédlelkészek pályázhatására vonatkozó azon kívánalmat, hogy az 1-ső vagy 2-od osztályba csak akkor pályázhatnak, ha igazolják azt, hogy 1-ső vagy 2-od osztályú egyházakban szolgáltak: mellőzni kívánja az egyházker. közgyűlés.

Próbaszónoklattartásra vonatkozó indítvány nem fogadtatik el.

Azon javaslat, hogy ha a választók száma az 1000-et meghaladja, két szavazatszedő küldöttség alakuljon, elfogadtatik az egyházkerületi közgyűlés által.

Az özvegyi s kegyeleti évekről szőlő §-okban fejeztessék ki, hogy az egyházmegyékben eddig fennálló és követett gyakorlat érintetlenül hagyatik. (234. §.)

Az egyházi adóról szőlő §-okat elvileg elfogadja az egyházkerület.

Az egyházi közalapról szőlő §-okat elvileg szintén elfogadja a közgyűlés, a 268. §-ban azonban fejeztessék ki, hogy az osztályozás vagy kivetés 5 évről 5 évre történjék.

Az egyházi bíróságoknál a kettős elnökség továbbra is fentartassék, úgy azonban, hogy konkrét esetek tárgyalásánál mindig a hivatalra nézve idősebb elnök teljesítse az elnöki teendőket (24 szóval 14 ellenében fogadta el a közgyűlés).

Az egyházi törvénykezés tervezetét elvileg elfogadja az egyházkerületi gyűlés, a beregi egyházmegye külön javaslatát, mely a vádeljárás alapul, mellőzi az egyházkerületi gyűlés.

A köznevelési és közoktatási szervezet általánosságban elfogadtatik.

Tárcza.

Eltűnik minden. . . .

Eltűnik minden, minden e világon

Az élet lángja csalfa röppenet,
S midőn használni véled annak élvét —
Szívedben a gyönyört nem érezed.
Óh nem! mert holt üszökké változott az,
Mely minden testet éltet és vezérl
A gyáva por vegyülni hull a porba,
A lélek túlesapong a földtekén.

Védbástyafal, mely századokra nézett

S kiállott anyai vést és háborút:
Omlik kezén a forgandó időnek —
Az enyészetnek örvényébe jut.
Magas hegyek fenyője, büszke tölgye
Mely viharokban rázta üstökét,
Örlő szű által rágyva gyökerében
Porlásra készen omlik szertesét.

Nézd a hatalmat, melynek igájában

Ezer köny pergett érdemetlenül,
Mint görbed össze élte aikonyára
S trónjára jöltevő erőtlen ül.
A napnak fényes gömbje is gyakorta
Homályos árnyként húzódik tova,
Óh mert előtte fölleg dül, csatázik,
Sötét palástot rája az vona. . . .

Zengő madárdal kebledet feszíti

Midőn szíved tűnő varázs alatt?
Óh, a madár gyorsan elszáll előled,
S szellő kapkodja szét a hangokat!
Igyál egy részt örömod serlegéből,
De ha szemed az aljára veted:
Ne csodálkozz a kínos változáson
Ha ajkad ízlel ürömcseppeket.

Eltűnik minden, minden e világon,
 Az élet lángja esalpa röppenet
 S midőn használni óhajtottad élvét
 Szívedben a gyönyört nem érezed.
 És mégis van, mi megmarad örökké,
 A melyre romlást semmi sem vezet,
 Mely a szívnek nemtője a veszélyben —
 Ez, a remény s a jó emlékezet!...

Nagy Károly.

Tanári székfoglaló értekezés.

(Folyt. és vége.)

A szemlélődő böselet, habár ikertestvére a tapasztalatnak, mindazonáltal ég és föld közöttük a különbség. Amaz fenhéjázó, gőgös, emez szerény, alázatos. Amaz mindentudással kérkedik, s nincs szerinte sem égen, sem földön oly rejtély, a melyet varázsvesszejének segítségével meg nem oldhatna. Sőt mindentudása annyira terjed, hogy Istennek még azon gondolatait is el bírja sorolni, a melyekkel a világ megteremtésének nagy munkája előtt foglalkozott. Előtte a világ előállása, mivolta és végeztelje nem titok. Egyszóval teljes, tökéletes tudásnak van birtokában, a melyen a tudomány baladása, az ismereteknek újabb igazságokkal való gazdagodása mit sem változtathat. Mivel ekként a közönséges tudományok segítségét nélkülözheti, ugyanazért lenézi, megveti nemcsak azoknak vívmányait, hanem még az igazság kikutatására használt módszerét is, mint a mely nem egyszerre, mintegy varázsütésre helyez a teljes igazság birtokába, hanem csak apránként, darabonként, néha tévedések árán juttat el bennünket annak egyes alkotó részeihez.

A szemlélődő bösesészetnek módszere képezi állítólag azt a varázsvesszőt, a mely a szerenesés böselőt egyszerre az igazság teljes birtokába juttatja. S ez a módszer, ha önesalódáson nem alapulna, valóban remek eszköz lenne, mert egyszerű, könnyen használható, s a nélkül megfejthető vele a világ rejtélye, hogy a böselőnek csendes szobája négy fala közül, még csak a lábát is ki kellene húznia. Neki a világ tüneményeinek megszemlélésére s az ennek alapján gyűjthető tapasztalatok szerzésére, nem kell fáradságos utazásokat, veszedelmes kísérleteket tennie, mert mindezeket saját elméjében, mint valami tükörben — tanquam in speculo — szemlélheti. A világ összes jelenségeinek az elme tükörében szemléltetésének ezen tanáért nevezik ezt a böseleti irányt szemlélődő, vagy latinus névvel speculativ bösesészeknek.

Megjegyzem, hogy ez a kifejezés akkor keletkezett, a mikor még a fotografiát fel nem találták, mert ha ez a csodás mesterség az ókorban ismeretes lett volna, az ember elméjét bizonyára nem tükörhöz, hanem kész fotográf képhez hasonlították volna, azt mondván róla, hogy az a világ egész rendszerének megkicsinyített alakban készült hű másolata. A ki a mindenségről ily hű képet bír elméjében: annak csakugyan nincsen arra szüksége, hogy az eredeti megszemlélése végett bármi csekély fáradságnak vessen alá magát. Ha a világra vonatkozó összes tudásunk velünk születik, ha általános fogalmaink s legmegdönthetlenebb igazságaink előre készen vannak elménkben: ekkor csakugyan felesleges néhány esetleges és könnyen megezőfolható tapasztalati igazság megszerzéseért fáradoznunk; hanem csak azt az alapigazságot kell kitalál-

nunk, a melyből a többiek önként folynak, s a teljes megdönthetetlen igazságokból álló tudományt, vagy böseleti rendszert a fogalmak összefűzése, egymásból való levezetése által megalkothatjuk, kieszelhetjük.

Csak az a baj, hogy a szemlélődő böselők épen ezen alapigazság felfedezésében nem voltak szerencsések. Des Cartes óta, a ki a „gondolkozom, tehát vagyok“ elvét tartotta ezen alapigazságnak, hánszor nem hangzott már fel a vele egy hajóban evező böselők ajakáról, egy-egy ilyen alapnak vélt igazság felfedezésekor, a diadalmas „heuréka“ kifejezés! Milyen hangya-szorgalommal dolgoztak e kitűnő emberek rendszereik felépítésén, s mikor az örök időkre szóló művet befejezték, egyik a másik után, mint a gyermek kártyavára, az ellenmondás legkisebb szellőlebbenésére összeomlott. Des Cartes, Spinoza, Kant, Fichte, Hegel rendszereit ma már ki tartaná igaznak? Avagy tán Leibniz optimismusát vagy Schopenhauer pessimismusát tartjuk-e annak? Valóban ez egymásnak ellene mondó, ez egyik a másikat lerontó rendszerek láttára bátran kimondhatjuk, hogy az elmélődő bösesészet sokat markol, de keveset szorít, vagyis távol attól, hogy a teljes, tökéletes igazság birtokába juttatna bennünket, sőt inkább merő tévedéseknek és csalódásoknak halmaza. És csodálatos! jóllehet már Kant kimutatta, hogy az emberi elme az érzékfeletti világ kikutatására képtelen, s hogy állításaink bizonyossága csakis addig terjed, a meddig velők az érzéki valóság tényei mellett maradunk: mindazonáltal az utána következő filozofusok e szerény szereppel be nem érték, hanem tovább is az érzékfeletti világ tényei után futkosva, egyre-másra hozták létre ideig-óráig csillogó, de csakhamar szétpattanó s magok után még nagyobb setétséget hagyó rendszereiket.

Ha már, mint fentebb láttuk, a böselet feladata az igazság kikutatása s megállapítása, és ha azon módszer, a melyet az elmélődő böselet használ e cél eléréséhez, el nem juthat, önkéntelenül is az a kérdés tolul elénk, hát az ellenkező irányú böselet a maga tapasztalati módszerével mire boldogul? Megfejthetjük-e ezzel a világ talányát, vagyis az annak előállítására, mivoltára és végezteljára vonatkozó kérdéseket? Mert ha csakugyan ezen kérdések megoldása képezi a filozofia feladatát, a tapasztalati böseletnek is erre kell vállalkoznia, ha csak a filozofia hangzatos címéről lemondani nem akar.

Csakugyan sok ideig bajlódott a tapasztalati böselet e kérdések megoldásával, de mivel ez is épügy, mint az elmélődő, semmire sem boldogult velek, utóljára kutatni kezdte a kudarcz okát, s ezen vizsgálódásai közben arról győződött meg, hogy az emberi elme csakis azon igazságok megállapítására képes, a melyek a tapasztalat körét túl nem haladják. Midőn ezen tényről meggyőződött: azonnal lemondott a végokok kutatásáról, mert, mint Verulami Bacó, a tapasztalati böselet újabkori megalapítója mondta, a végokok különben is olyanok, mint a Vesta-szüzek, újabb igazságokat nem szülnek, tehát meddők, terméketlenek. A tapasztalati böselet tehát, a helyett, hogy mind a három kérdés megoldását kötelességének ismerné, beéri a középsővel, vagyis a világ egészének megismerésével. Sőt még erre sem vállalkozik egyedül, hanem segítségül veszi maga mellé az egyes szaktudományok művelőit, s csak azok munkájának eredményét foglalja rendszeres egészszé össze. Az újabkori tapasztalati böselet tehát valóban a tudományok tudománya, mert tartalmát az egyes szaktudományok által megállapított igazságok képezik, de mégis

több azoknál, mert ez a különálló darabokból, az egyes szét-szórt tagokból szerves egészet, úgyszólván élő testet alkot, s ez által azt eszközli, hogy az egyes szaktudományok egymásra éltetőleg, megelevenítőleg hassanak. Egyúttal valósítja Bacónak azon mondását is, hogy a tapasztalati bölcsélet célja világosság és gyümölcs létrehozatala; a mi alatt azt értette, hogy a filozofia ne csak azon igyekezzék, hogy újabb meg újabb igazságokat kutasson ki, hanem arra is, hogy azokkal az emberi nem boldogságát minél jobban előmozdítsa.

Annyi tagadhatatlan, hogy ez a filozofia nem olyan fényes, nem olyan szemkápráztató, mint amaz, de nem is olyan csalékony. Mivel ugyanis a tapasztalat által nyújtott egyes tényekből indul ki, s onnét igyekszik mindig általánosabb meg általánosabb igazságok megismerésére: a mit egyszer igazságnak megismert, az örökké igazság marad, s a mit benne egy emberöltő épített, azt a következő le nem rombolhatja. A végigazságokhoz nem jut ugyan el, de kárpótlást nyújt ezen veszteségért az általa felfedezett középigazságok gazdagságával, értékességével s az emberi nyomorok megszüntetésére irányuló nemes munkásságával. A ki az emberiség javát szívében viseli: lehetetlen, hogy e filozófiától idegenkedjék. — Engem legalább érthetősége, világossága s ezáfolhatatlan igazsága mellett főképp ez utóbbi szép jellemvonása vonzott hozzá.

De ha ekként a filozofia a világ eredetére s végezteljára vonatkozó kérdések megoldását magától elutasítja, nem mond-e le ezzel sajátképi hivatásáról s nem szolgáltatja-e ki az emberiséget az örök kétségnek, bizonytalanságnak, reménytelenségnek, holott tudjuk, hogy mióta az emberiség gondolkozni kezdett, a legjelesebb elméket mindig ezen kérdések foglalkoztatták.

Senki sem állíthatja, hogy a világ előállításának s végcéljának kutatása kizárólag a filozofia feladatát képezné; mert mielőtt az emberiség filozofailag gondolkozni kezdett volna, már e kérdések állandó vita tárgyát képezték, s vallásos nézeteiben adta meg rájuk a feleletet. Mikor a filozofia megszületett, annyi áll, hogy mindjárt versenyezni kezdett a vallással e kérdések megoldásának dicsősége felett, s e két tudomány egymás ellen való torzalkodásának éppen e közös téren való forgolódás vetette meg az alapját. Tudjuk, hogy e küzdelem változó szerencsével folyt, majd az egyik, majd a másik versenyző fél kerekedett felül, de diadalát egyik sem élvezhette zavartalan örömmel, mert be kellett vallania, hogy testvére volt az, a kit levert: ennél fogva nem annak megsemmisítése, hanem inkább egymásnak kölesönös segítése, istápolása képezné valódi feladatukat. A vallás és a filozofia az emberiség szellemi szükségleteinek kielégítésére egyaránt nélkülözhetetlenek: ennél fogva jobb ha barátságos, mintha ellenséges lábón állanak egymással.

Az újabbkori tapasztalati bölcséletében e barátságos közeledést kísérti meg, a midőn a vitás terület egy részéről a vallás javára lemond, s a világ eredete s végezteljára vonatkozó kérdések megfejtését arra bízva, a maga részére pedig csakis a világ tudományos megismerésének munkáját tartja meg. — És ezt annál nagyobb megnyugvással teheti, mert közel háromezer éves erőlködése folytán csakugyan meggyőződhetett arról, hogy ő azoknak megoldására különben sem képes. Másfelől azt is beláthatta, hogy a vallásos megoldás alakja az emberiségre nézve sokkal megnyugtatóbb, mint a mit ő nyújthattott. A filozofiai megoldásmód azonkívül örökös változásai mellett, alig néhány beavatott előtt talált elfogadtatásra, holott az,

a mit a vallás szolgált, évezredek át változatlan marad, s nem egy-két ember, hanem a népek millióinak képezi rendíthetetlen meggyőződésének s ragaszkodásának tárgyát.

Ha ekként a világ rejtélyének megoldásán megosztoznak egymással a vallás és a filozofia, megszűnik a versengés a két osztályos atyafi között, s mindenik békével élvezheti, munkálhatja a maga tulajdonát. Vallás és filozofia az emberi szellemnek nélkülözhetetlen tápláléka, egyik a másikat ki nem szoríthatja, nem pótolhatja. Nemde tehát csak előny mind a kettőre nézve, ha vállvetve működhetnek ezután közre abban, a miben eddig ellenséges maguktartása miatt egyik a másik nélkül nem boldogulhattak.

Mondhatom, semmi sem okozhatna nekem nagyobb örömet, mintha a vallás tanítói ezen nyilatkozatom után bennem nem ellenfelüket, hanem feladatuk megoldásában hűséges munkatársukat tekintenék. S minthogy szavaim őszinteségében senkinek sincs oka kételkednie, erősen hiszem, hogy várakozásomban nem is csalódom, s karöltve haladhatok velek az emberiséget mozgató nagy eszmék hirdetésében, a vallás és tudomány fejlesztésében s hazai protestantismusunknak személynét képező ezen mi főiskolánknak virágoztatásában.

Dr. Öreg János.

Irodalom.

Protestáns Szemle Harmadik évfolyam. IV. füzet. Szerkeszti Kenessey Béla. Budapest. Hornyánszky Viktor akad. könyvkereskedése.

Szemlénk ez évi utolsó füzeté október első napjaira a legnagyobb pontossággal megjelent, dícsérvén szerkesztőjének ügybuzgalmát, valóban önfeláldozó munkaszeretetét. Sietünk e hatalmas füzet tartalmát a következőkben közleni.

Elöl *Zsitinszky Mihály* folytatja és bevégzi Kermann evang. püspöknek nagy történelmi tanulmányával írt életrajzát, ismertetvén e kiváló egyházi férfiú irodalmi működését, az egyházi élet javítására és a felekezeti öntudat ébresztésére vonatkozó munkálkodását, majd utolsó öt évi fogságát, itteni testi és lelki szenvedéseit. Az ilyen történelmi tanulmányok rendkívüli becses adnak e Szemlének. Majd *Földváry László*, *Józsa Zsigmond* és *Mokos Gyula* munkáik következnek, az első „*Komáromi Csipkés György és bibliája*“, a második „*A zoltárok*“, a harmadik „*A dunántúli ág. evang. egyház megalakulása és 1598-iki törvénykönyve*“ című dolgozataikat fejezvében ezen füzetben.

A könyvismertetési rovatban maga a szerkesztő ismerteti Kanyaró Ferencnek „*Unitáriusok Magyarországon, tekintettel az unitarismus általános történetére*“ című művét, kimutatván igen alaposan az író felekezeti elfogultságát, célzatos szenvedélyét s a maga felekezete iránti elragadtatása mellett főként a kálvinisták iránti roppant ellenszenvét.

A misszióügyi rovatban *Csiky Lajos* ötödik belmissiói levele áll, mely az egyleti házak, a mesterlegény-otthonok, munkástelepek, élelmezési állomások, a szolgáló-otthonok és az egyleti lelkészek belmissiói munkáit ismerteti.

Ezután a Társaság vallás-erkölcsi felolvasásai közül három következik, a *Petri Eleké* „*A vallás szerepe a mindennapi életben*“, a *Kenessey Béláé* „*Női jellemképek a bibliából*“ címmel, és végül *Szász Károlynak* a múlt téli felolvasási ciklust bezáró, általunk annak idejében részletesen ismertetett felol-

vasása. Ez utóbbi művek külön lenyomatban is meg fognak jelenni s értékes kövei lesznek a Magyar Prot. Irod. Társaság vallás-erkölesi kiadványai épületének.

A füzet végén a hazai és külföldi nevezetesebb egyházi irodalmi termékek szemléje áll.

A Protestáns Szemle e füzettel befejezte immár három éves pályafutását. Mi ez idő alatt folyton tartó haladást, emelkedést konstatáltunk e becses egyházi irodalmi vállalatunknál, és e nézetünket egyházi lapjainak egyező értelemmel osztották s a miénkhez hasonló örömmel konstatálták. A kételkedés, a bizalmatlankodás ideje tehát elmúlt, s ma már minden igaz protestáns ember kötelességének ismerheti a Szemlét fentartó és kiadó Irodalmi Társaság meleg támogatását. Mi részünkről a legszentebb meggyőződéssel ajánljuk e szent ügyet olvasóink, s általuk a nagy közönség pártoló figyelmébe.

Különfélék.

Revész Bá'nt halála.

Egyházkerületünk áldott emlékü püspöke két napi vívódás, bár minden nagyobb szenvedés nélküli vívódás után f. hó 8-án, csütörtökön d. u. fél 3 órakor meghalt. Temetése iránt, a dolog természetéből folyólag, azonnal megtették az intézkedések. A presbyterium és a főiskolai tanárkar együttes gyűlést tartott, melyet Szűcs István főgondnok megnyitván, meghatározó szavakkal eseteitje a veszteséget, mely egyházunkat Révész B. püspök úr halálában érte. Idéltványozza, hogy a megboldogult drága emléke vétesék jegyzőkönyvébe. A megboldogultnak az levén régi óhajása, hogy miután ő három püspököt temetett el (Szoboszlai Papp Istvánt, Török Pált és Nagy Pétert), temesse el is egy püspöktársa: az értekezlet az immár özvegy nő által kiválasztandó püspök meghívását határozta el. A szeráfásnak megboldogult óhajása szerint a legegyszerűsöbnek kellvén lenni, egy imádságból, és rövid alkalmazásból fog az állani, a melyhez az értekezlet még egy síri beszédadását óhajta csatolni, melyre Szeremley József esperes úr fog fölkeretni. A ravatal a püspöki lakás stájk volt a ma a főiskolai díszteremben fog felállítani. A temetés vasárnap október 11-én leend d. e. fél 11 órakor, a nagytemplomban, melyben azon d. e. istenítisztele. nem leend. Az egyszeri temetés után annak idején az egyházkerület által rendezendő emlékünnepegy fog tartatni. A temetési összes költségeket a debreczeni egyház fogja fedezni, s gyászlapot is ad ki, mely a legszélesebb körbe elküldeadó. A harangok minden toronyban naponként kétszer, d. e. 11 és d. u. 5 órakor meghúzóandók. A tanárkar a maga részéről külön gyűlést tartván, elhatározta részvétének jegyzőkönyvében és az özvegy nőhöz intézendő iratban való kifejezését. Előadások péntek déltől fogva nem fognak a főiskolában tartatni; a tanárkar ko-

szorút fog a ravatala helyezni s gyászlapot ad ki; az akadémiai ifjúságból a ravatal mellé díszörség fog állítatni s ugyanezen ifjúság fog a rendről is gondoskodni. A díszteremben felállítandó ravatalnál meg fog jelenni a tanárkar és a főiskolai ifjúság, s az énekkar egy gyászdalt fog ott elzengeni. A részletek megállapítására a tanárkar is bizottságot küldött ki. — Megjegyezzük végül, hogy az özvegy püspökné ó Méltósága főtiszt. Szász Domokos püspök urat kéréte föl a templomi imádság megtartására. A debreczeni egyházmegye esperesét a debreczeni egyház, a főszentúli egyházkerület hivatalos hatóságait s egyéb illetékes egyházi hatóságokat az egyházkerületi főjegyző tudósították a halálesetről.

Debreczeni főiskola. Tanulóink létszáma immár teljesen megállapodván, közöljük azt a következőkben. 1. Theologiai akadémia. 1. th. 18, 2. th. 18, 3. th. 17, 4. th. 9. Végzett hittanhallgató 7. A hittanhallgatók teljes létszáma: 69. 2. Jogakadémia. 1. jh. 41, 2. jh. 32, 3. jh. 24, 4. jh. 23. A joghallgatók teljes létszáma: 120. A két akadémia hallgatói száma együtt: 189. 3. G y m n a s i u m. I. o. a) 65; b) 65; II. o. a) 46; b) 38; III. o. 65; IV. o. a) 44; b) 42; V. o. a) 45; b) 43; VI. o. 65; VII. o. 65; VIII. o. 59. A gymnasiumi növendékek teljes létszáma: 642. 4. T a n í t ó k é p e z d e. I. o. 30, II. o. 29, III. o. 35, IV. o. 16. Végzett 3. A tanítóképezdei növendékek teljes létszáma: 113. 5. E l e m i o s z t á l y o k. 1. o. 74, 2. o. 84, 3. o. 84, 4. a) o. 67, 4. b) o. 64, 5. o. 71, 6. o. 69. A gyakorló iskolában van 63. Együtt van az elemi osztályokban 576 növendék. Összevéve az akadémiai, főgymnasiumi, tanítóképezdei tanulók és az elemi osztályokba járó növendékek létszámát, ez együtt 1520-ra megy. — A f. hó három első napján theologiai akadémiaink mostani harmadéves növendékei közül 11-en, u. m. Diószegi Mihály, Dombó László, Fazekas Gyula, Gaál György, Makai Elek, Pótor Elemér, Szabó Mihály, Szabó János, Szilágyi Imre, Tóth László és Ujlaki Béla, theologiai alapvizsgát tettek, és pedig Diószegi Mihály, Dombó László és Szabó Mihály jeles, Fazekas Gyula, Gaál György, Pótor Elemér és Szilágyi Imre jó, a többiek, egyet kivéve, ki novemberben még javító vizsgát tesz, kielégítő eredményel. Hat ifjúnak kivételesen megengedettett, hogy alapvizsgáját novemberben tegyék le. E vizsgák Csiky Lajos elnöklete alatt folytak; a következő évben Dr. Erdős József lesz a theol. alapvizsgálati bizottság elnöke. Elvégeztetvén a vizsgák, theologiai akadémiaink mostani másodéves hallgatói részére a következő alapvizsgái feladatok tűzettek ki: 1. A bibliai bevezetéstán köréből: „Mikeás profécziája isagogikai szempontból“. 2. A egyház történelem köréből: „Az egyház micsoda nagy változásokon ment át Nagy Konstantin korában?“ 3. A vallásbölcsestetből: „A kérdés érdemére vonatkozó elméletek beható és bírálatos ismertetése mellett igazoltassék a vallások őseredeti formája“.

Országos papi nyugdíj-intézet. A szilágy-szolnoki ev. ref. egyházmegye f. évi juliushó 6-án tartott közgyűlésének nevében Nagy László esperes és Bartha Dezső egyházm. aljegyző egy kérelmet intéztek az erdélyi ev. ref. egyházker. állandó Igazgató-tanácsa útján a magyar református egyházközönséghez egy országos papi nyugdíj-intézet felállítása érdekében. A szépen megindokolt kérelem a következő sorok kíséretében

küldetett szét és küldetett be lapunkhoz is: „Közgyűlésünk a fennolvasható kérelmet, — mely a magyar reformált papság egyik sajtó sebére hívja fel, az erdélyi ev. ref. egyházkerület állandó Igazgató-tanácsa útján, a folyó év december 5-én összeülendő zsinat figyelmét, — azon reményben küldi meg a társ-egyházkerületeknek és egyházmegyéknek, hogy a kérelmben a magyar ref. papság — esetleg ettől elkülönítetten a papi özvegyek és árvák részére — követelt országos nyugdíj-intézet felállításának szüksége mélyen meggyökerezett a köztudatban. Ugyanazért azon kéréssel fordulunk az egyházkerületekhez és egyházmegyékhez, hogy hozzánk csatlakozva, — zsinatra küldendő képviselőik mandátumába írják bele parancsoló kívánalomként e kérdésnek felvetését a december 5-iki zsinaton és annak minden áron leendő megoldását. Azon hitben, hogy kérésünk nem marad kiáltó szó a pusztában, maradjunk — a szilágy-szolnoki ev. ref. egyházmegye közgyűlése nevében az Egyházkerületeknek és Egyházmegyéknek Sz. Somlyón, 1891. július 6-án aláíratos szolgálói: Nagy László, esperes. Bartha Dezső, egyházm. aljegyző“.

A debreczeni kereskedelmi akadémia internátusának már régóta pengetett, de nehéz akadályokba ütköző eszméjét Dr. Bayer Ferenc igazgató tettvégya és tetteje diadalra juttatta ez iskolai év kezdetén. Míg a ok is kételkedtek e nagyszabású terv megvalósíthatóságában, kik a nevezett ifjúság érdekeit leginkább szívükön hordozták, s maguk is hön óhajtották egy ily intézmény létesítését, addig ő, számot vetve a lehető következményekkel, egymaga, nem gondolva a fenyegető bukással, meirészen megragadta az eszmét, s ma a „Szécsényi utca“ 1804. házátszáma alatt levő épület az internátus színterét képezi, hol 27 akadémiai ifjúból áll annak sajátképi személyzete. Ez intézet célja azonkívül, hogy szilárd jellemű életképes ifjakat boicsásson az élet útaira, az, hogy mindenki saját otthonát találja fel benne, s e végre mindenről gondoskodva van, mi csak szülői gondot igényel s hogy annál családiasabb jelleget öltson az internátus, az étkezéseken, naponkint négyszer, maga az igazgató is jelen van nyolcz tagból álló családjával s az ifjakkal együtt étkezik. A szellemi és testi erőbűlésről az igazgató ügybuzgósága egyaránt gondoskodott. Az akadémia három évfolyamának megfelelően három dolgozó-szoba van berendezve könyvtárral, iparcikkekkel, mappákkal és szemléltető eszközökkel, hol a munkára rendelt időkben kényelmesen megférnek mindannyian; ezenkívül, hogy még a szórakozás is nemes legyen, olvasó-terem különböző politikai irányú és szépirodalmi lapokkal s játszó-terem áll rendelkezés alatt, a csiros szabású, sárgára festett vaságyakkal s mindenki számára külön külön mosdó szekrényekkel, továbbá nádszékkel, fogasokkal s tükrökkel ellátott alvó-szobák pedig, és a rendes gondozás alatt levő közös ruhatár a dolgozó- és játszó-termek körül vannak berendezve. Az étterem külön épületet képez, melynek egyik oldalán a tornahelyiség, másikon pedig a tekepálya és egy rendezett ültetvényes foglal helyet. Munkálkodás, szórakozás, aivás, étkezés szabatosan körvonalozott időközökben és rendben történik. Minthogy az internátus tervezője, megvalósítója s vezetője Dr. Bayer Ferenc, megjelölve az erény útját, mely a valódi életre vezet, irányt: hogy nyujtani az ifjak törekvéseinek s e nehéz feladat megvalósításához sokoldalú tevékenysége és elfoglaltságai miatt nem rendelkezhetik elég szabad idővel, másfelől pedig az ifjak minden lépését figyelemmel akarja kísérni, e nagy fontosságú tervének könnyítésére, theologiai akadémiaánk két növendéke, Harsányi Sándor és Csia Kálmán 2. th.-ok

nyujtanak segédkezet saját óhajtsa szerint. Adja az ég, hogy a kereskedelmi akadémiai ez európai műveltségű vezérférfiának és az internátus szervezőjének bölcsesége, mint ő maga óhajtsa, minél hamarább terem se elő azon szép időt, midőn azon akadémiai ifjak is otthonukat találják az internátusban, kik ma talán kenyéren és vízen végezik a szellemi köhordás munkáját; s adja az ég, hogy a mi nevezett két tanítványunk is odaadásukkal, ügybuzgóságukkal, önmérsékletökkel, nemes példájokkal az ifjabbaknak példányképpül szolgálva, feleljenek meg hivatásuknak, az internátus céljának és a legjobbak legelőbb várakozásának.

Tízéves találkozás. Tízéves találkozásra gyűltek össze f. okt. hó 4-én azok, kik a hittudományokat az 1880—81-ik évben végezték Debreczenben. Népes, nagy osztály volt ez, sokan írták alá e baráti szerződést, s szép remények fűződtek ez összejövetelhez. És valóban a várakozásnak megfelelt a való! Ritka s annál jobban eső eredmény! 28 közül, — kettő elhalván, — megjelent 20. Jelenvoltak: Dicsőfi József debreczeni lelkész; Nagy Lajos nagy-falui lelkész-tanító; Tereh Gyula szeéki (Erdély) s. lelkész; Berey József n.-ecsedí lelkész; Vértessi Mór b.-tordai lelkész; Erdős Ignác matólesi s. lelkész; Miskolezi László gáborjáni lelkész; Leelősi István komádí s. lelkész; Elek István debreczeni s. lelkész; Mácsai Sándor debreczeni főisk. ének- s zenetanár; Major Gyula pelbárthidai lelkész; Kiss Sándor börvelyi s. lelkész; Jakucs Sándor szováti lelkész; Domokos Károly n.-váradí vallástanár; Nyakas Balázs b.-sz.-mihályi s. lelkész; Soós Lajos t.-dadai s. lelkész-tanító; Nagy Péter kunhegyesi tak. pénzt. könyvelő; Szabó József bárándí megválasztott lelkész; Bertalan Gábor t.-csegei helyettes lelkész; Bereczki József bereg-újfalui lelkész; Zsigmond Géza szeéri (Szilágy-m.) lelkész. A nagytemplomban istentiszteletre jelentünk meg elsőben; aztán szeretett volt tanárainkat, Balogh Ferenc, Tóth Sámuel, Menyhárt János és Csiky Lajos urakat kerestük fel; irántuk érzett hálaikat Dicsőfi József társunk tolmácsolva. Meghatottan kerestük meg egyházkerületünk tiszteletreméltó főpásztorát, főtiszt. és méltóságos Révész Bálint püspök urat is, ki szívig ható szavakban köszönte megemlékezésünket. A nagyerdőre vonultunk — a vásári túltömött fogadók helyett — ebédre; melyen többen társaink közül kedves nejeikkel jelentek meg. Szerencsések voltunk ez ebédre megnyerni tanáraink közül Tóth S., Balogh F., Csiky L. urakat. Sok szellemes és építő hatású beszédek mellett, derült hangulatban voltunk együtt négy óráig. Kisebb társaság volt még együtt este; s másnap rendeltetésünk állomásaira oszlottunk, azzal a buzgó óhajtsával, vajha 10 év múlva ismét életben s egészségben újíthatnánk meg szép összejövetelünket; mindnyájan célt érve, mindnyájan boldog megelégedésben. Vajha úgy legyen!! (J. G.)

A Protestáns árvaházi képes naptár az 1892 szökő évre Kenessey Béla theol. akad. tanár és prot. árva-egyleti választmányi tag szerkesztésében a legközelebbi napokban hagyta el a sajtót. A Naptárnak a szokásos naptári részen kívül csaknem egészen vallás-erkölesi tartalma van, s célja a magyar népben legelső sorban vallásos-erkölesi érzéseket táplálni, másfelől az egyháziasságot emelni. E célnak megfelelőleg a naptári rész után „Tudakozzátok az írásokat!“ czímmel az év minden napjára kiválogatott alkalmi bibliai versek vannak összegyűjtve, s hozzájuk rövid, néhány mondatból álló elmélkedések; aztán vallásos költemények Szaboleska Mihálytól, F. Varga Lajostól, Hetey Gábortól, Petrovics Somától, Grác

Mórtól és Szabó Gézáttól, elbeszélések Könyves Tóth Kálmántól, Hörk Józseftől és Szóts Sándortól. Bachát Dániel sikerült arckép kíséretében Sárkány Sámuel ág. hitv. ev. püspök életrajzát közli; maga a szerkesztő dr. Kovácsy Sándor min. osztálytanácsosát és az árva-egylet alelnökéét; míg Kövendy Dénes két testvér-párát: Soós Gáborét és Soós Juliáét, kik száz-ezer forintot meghaladó alapítványokat tettek a prot. egyházra. Szóts Farkas theol. tanár a lefolyt év főbb egyházi eseményeit ismerteti. Révész Kálmán pápai tanár az 1791. budai és pesti zsinatokról ír s kitűnő arcképek mutatják be az ezen zsinat legkiválóbb embereit, kiknek arcképei az országos képtárból szereztettek be. Csiky Lajos tanár a debreczeni egyház jótékonyági intézeteit írja le; illusztrációul a debreczeni ispotálytemplom szolgál. Ugyancsak a szerkesztő ismerteti a budapesti Bethesdát kép kíséretében és az Orsz. Prot. árva-egylet 30 éves történetét, valamint ő magyaráz egy szép bibliai illusztrációt is, a mint Jézus megvendégel 5000 embert. Kovácsy Béla, a kassai gazdasági iskola tanára, a gazdaembereknek ad jó tanácsokat egészen jó gyakorlati irányban s több kisebb történeti adoma zárja be a naptár irodalmi részét. Protestáns egyházi tisztá névtár s a magyar- és horvátországi vásárok teljes jegyzéke egészíti azt ki. Nemesen népies modor jellemzi a cikketeket s díszes külső kiállítás teszi tetszetőssé a jóhírű naptárt, mely már XVIII. évfolyamában lett kedves olvasmánya a prot. közönségnek. Ára 30 kr. A Hornyánszky ezég kiadása a prot. árvaház javára. — Örömmel gratulálunk Kenessey Béla barátunknak e kitűnő naptárért, melynek ezen évfolyama, tartalmi gazdagságával és élénkségével messze felülhaladja az előző éveket. Kenessey ért ahhoz a tudományhoz, hogy a magyar prot. írói világ egész gárdáját tudja maga köré csoportosítani. Melegen ajánljuk e jó, olesó és nemes czélú naptárt a lelkész és tanító urak s általok a nagyközönség figyelmébe.

Számadás a Magyar Prot. Irodalmi Társaság részére hozzáunk bejött pénzekről. Lapunk 38-ik számában közöltük az irinyi egyházközség 5 frtos küldeményét, melyet t. Veress Imre lelkész úr juttatott el hozzánk. Ugyanezen pénzzel együtt ugyanő küldött még N. N. részéről is a Prot. Irod. Társaság javára 1 frtot, melyet utólag sietünk nyugtázní. Ezen 1 frtot f. okt. hó 5-én a tett ajánlatokra vonatkozó, hozzánk érkezett iratokkal együtt felküldtük Budapestre, nagy t. Kenessey Béla Prot. Irod. társasági titkár úrhoz. Ezek szerint felküldtünk eddig hozzá, az előző számban jelzett összeggel együtt 398 frt 48 krt. A gyűjtést folytatjuk tovább is. Szerkesztőség.

Elismervény. T. Szerkesztő Úr! Van szerencsém tisztelettel értesíteni, hogy a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság részére becses lapjánál begyűlt összesen 398 frt 48 krnyi összeget hiány nélkül megkaptam s az illető tisztelt befizetők javára elkönyveltem. Örömmel és hálával értesítem Nagytiszteletűségedet, hogy a népies iratok töke-alapja a tiszántúli ev. ref. egyházaknak és egyháztagoknak nagylelkű nemes adományai folytán 238 frt 80 kr összeggel gyarapodott. Alapító tagsági alapítványaik kamatát 1891-re két egyház fizette be, míg egy egyház alapítványi tőkájéből törlesztett 10 frtot. Rendes tagsági díjait a folyó évre a b. lapjánál jelentkezett tagok közül 18-an küldötték be s miután egy tag, az alapszabályilag kötelezett 6 frt helyett 8 frtot volt szíves adni, a rendes tagsági díjából befolyt összesen 110 frt; pártoló tagul jelentkezett 4 tag 3—3 frtjával és kettő 4—4 frtjával, így ez összeg 20 frtot tesz ki, végül segélyadományokból befolyt összesen 7 frt, mely

összegekhez hozzászámítva a 2 frt 68 krnyi időközi kamatokat, az egész 398 frt 48 krt tesz ki. Egyszersmind jelentem, hogy mindazoknak a t. tagok részére, kik a folyó 1891 évre tagsági díjait a b. lapja útján befizették, a kiadványok megküldéséről gondoskodtam. Hálás köszönettel teendek majd jelentést az Irodalmi Társaság igazgató választmányának, és annak idején közgyűlésének arról a nemes és lélekiemelő mozgalomról, mely a tiszántúli ev. ref. egyházkerületben Társaságunk támogatására megindult s a mely élénk bizonyítéka annak, hogy ha egyházunk nagyjai, kiváló szellemük vezető erejével oda állanak valamely ügy mellé: nagy és szép sereg kél nyomukban. Csak hnteniök kell a magvakat s íme teremnek azok ma is itt 30, amott 60 és ismét másutt 100 annyit. Legyen áldás a nagy Magvetőn és termékenyítse meg az Úr a szíveket, hogy az ő nemes eszméi fogékony talajra találjanak mindenha! Összes erőink összetevésével építsünk! Legyenek nagyjaink lelkes munkavezetőink, mi meg keljünk fel ébresztő szózatukra, hadd legyen nagy és virágzó alkotássá hazai protestáns egyetemes irodalmi válatunk! Kiváló tisztelettel Budapest, 1891. okt. 6. Kenessey Béla, a Magy. Prot. Irod. Társ. titkára.

A debreczeni ev. ref. főiskolai akadémia tanrendje az 1891—92. tanév első felében. Előadó tanárok és tantárgyaik. A) A hittudományi szakban. Tóth Sámuel. Symbolica, heti 6 órán. Jézus élete (spec. coll.), h. 3 ó. Balogh Ferencz. Keresztyén egyháztörténelem, I. korszak, h. 3 ó., III. korszak, h. 3 ó. Dogmatörténelem, h. 3 ó. Csiky Lajos. Egyházi szónoklattan, h. 4 ó. Keresztyén erkölcstan, h. 4 ó. Gyakorlati bibliamagyarázat, h. 2 ó. Szónoklati gyakorlatok, h. 2 ó. Dr. Erdős József. Bevezetés az új-szövetségbe, h. 3 ó. Új-szövetség magyarázata (A rómaiakhoz írt levél), h. 4 ó. Sass Béla. Héber nyelv, heti 3 ó. Ó-szövetség magyarázata (Ézsaiás próf.), h. 4 ó. Ó-szövetségi theologia, h. 3 ó. B) Jog- és államtudományi szakban. Buzás Pál. Nemzetgazdaságtan, h. 5 ó. Magyar pénzügyi jog, h. 5 ó. Liszka Nándor. Alkotmányi és kormányzati politika, h. 5 ó. Magyar alkotm. s jogtörténet, h. 7 ó. Dr. Kovács Sándor. Római jogtörténet és Institutiók, h. 8 ó. Egyházi jog, h. 7 ó., mely órák közül 5 órán át a theologusok is hallgatják e tárgyat. Dr. Karsa István. Magyar magánjog, h. 5 ó. Peres és perenkívüli eljárás, h. 5 ó. Dr. Baczoni Lajos, ez évi akad. igazgató. Magyar közigazgatási jog, h. 5 ó. Bevezetés a jog- és államtudományokba, h. 2 ó. Európai államok statisztikája, h. 2 ó. Közlekedésügy hazánkban, h. 1 ó. Dr. Ozory István. Büntető jog, h. 5 ó. Osztrák magánjog, h. 6 ó. C) Bölcsészeti szakban. Dr. Török József. Közegészségtan, h. 2 ó. Törvényszéki orvostan, h. 2 ó. Oszterlamm Ernő. Általános nevelés- és tanítástan, h. 3 ó. Balogh Ferencz. Angol nyelvtan, h. 3 ó. Angol mondattan, h. 2 ó. Géresi Kálmán. Diplomatika (oklevéltan), h. 4 ó. Legújabb kor történelme, h. 4 ó. Dr. Erdős József. Vallásbölcsészet, h. 3 ó. Ujszöv. görög nyelv, h. 2 ó. Német nyelv és irodalom, h. 2 ó. Joó István. A vallástánítás módszertana, h. 1 ó. Kovács Lajos. A mennyiségtan módszertana, h. 1 ó. Sass Béla. Arab nyelv, h. 2 ó. Dr. Öreg János. Bölcséleti erkölcstan, h. 2 ó. Bölcsészettörténet, h. 4 ó. Jogbölcsészet, h. 6 ó. Francia nyelv és irodalom, h. 4 ó. Mácsai Sándor. Egyházi és műéneklés, heti 2 órán.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**